

Avdelning mitt
Åsa Lejon Konnman
asa.lejon-konnman@ivo.se

Bollnäs kommun
Socialnämnden
821 80 Bollnäs

Ärendet

Tillsyn av barn- och familjeärende vid socialtjänsten, Bollnäs.

Beslut

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) ställer följande krav på åtgärder:

Nämnden ska säkerställa att:

- att giltigt samtycke finns vid och under placering av barn utom hemmet enligt socialtjänstlagen (2001:453), SoL
- utredning inleds utan dröjsmål efter att ansökan om bistånd inkommit till nämnden samt att en framställan eller en ansökan om bistånd avgörs genom ett formellt beslut
- nämnden i de fall det är möjligt aktivt arbetar för att placerade barn kan flytta hem till sina vårdnadshavare
- uppgifter lämnas på begäran av enskild om uppgiften inte är sekretessbelagd gentemot den enskilde eller det skulle hindra arbetets behöriga gång
- en bedömning genast görs av om barnet eller den unge är i behov av omedelbart skydd när en anmälan enligt 11 kap. 1 § SoL rör barn eller unga samt att denna bedömning dokumenteras
- beslut om att inleda eller inte inleda utredning enligt 11 kap. 1 § SoL fattas utan dröjsmål och senast inom 14 dagar efter att anmälan som rör barn eller unga har kommit in, om synnerliga skäl inte finns
- att handläggningen av ett ärende dokumenteras fortlöpande samt att det framgår när en handling som rör en enskild upprättades
- nämnden i ärenden med placerade barn arbetar för att främja samarbetet mellan vårdnadshavare och familjehem

OK ~~JA~~
ok/201

- beslut fattas i det fall en invändning om jäv framförs.

Redovisning av vidtagna åtgärder ska ha inkommit till IVO senast den 21 januari 2016.

Av redovisningen ska följande framgå:

- Vilka åtgärder nämnden har vidtagit alternativt avser att vidta för att säkerställa att liknande brister inte uppkommer igen.
- Tidpunkt för och omfattning av de genomförda eller planerade åtgärderna.
- Hur nämnden säkerställer att vidtagna åtgärder får önskad effekt.

Bakgrund

Med anledning av uppgifter inkomna till IVO den 26 maj 2015 från en journalist vid Sveriges Radio gällande ett barnavårdsärende i Bollnäs kommun inledde IVO tillsyn i ärendet.

Inkomna uppgifter

I de inkomna uppgifterna anges:

- att utredningen för att fastställa faderskapet drog ut på tiden,
- att barnet placerats i familjehem utan att undersöka möjligheten att barnet skulle kunna bo med sin far,
- att nämnden undanhållit information från barnets pappa tillika vårdnadshavare gällande bland annat barnets situation, kontakter med hälso- och sjukvården, rörande barnet samt : från familjehemmet
- att det tog från det att pappan begärde att barnet skulle flyttas hem till honom till det att en hemtagningsutredning inleddes,
- att nämnden i dokumentationen antecknat ofullständiga och felaktiga uppgifter samt att dokumentationen manipulerats,
- att nämnden "ensidigt" inhämtat uppgifter om barnets mående från familjehemmet,

- synpunkter på att nämnden först inhämtat en utredning från en psykolog, därefter valt att inhämta ytterligare en utredning från en ny psykolog som kom fram till en annan bedömning,
- att vårdnadshavaren inte fått gehör för sin önskan om att en annan läkare än den utsedda läkaren skulle undersöka barnet,
- synpunkter på hur nämnden arbetat för att främja samarbetet mellan vårdnadshavaren och familjehemmet,
- synpunkter på hur nämnden hanterat vårdnadshavarens önskan om att byta handläggare samt hur nämnden hanterat eventuella jävsförhållanden.

IVO har valt att granska ärendet från tiden för när barnet föddes fram till sommaren 2015.

IVO har utifrån handlingarna i ärendet även valt att granska den del av ärendet som rör moderns samtycke till placering, övervägande av placering hos närstående samt nämndens fortlöpande bedömningar av familjehemmets förmåga att tillgodose barnets behov.

Det har till IVO tidigare inkommit klagomål från olika personer rörande samma ärende. Ärendet är tidigare delvis granskat av IVO i ärende med diarienummer 8.2-14607/2014. Granskningen avslutades med konstaterandet att ärendet då var under rättslig prövning.

Avgränsning

Fastställande av faderskap

IVO kan av handlingarna i ärendet konstatera att

Enligt 2 kap. 1-2 §§ FB är den kommun där ett barn är folkbokfört skyldig att göra en faderskapsutredning. Detta gäller oavsett om barnet vistas i en annan kommun. Av 2 kap. 3 § FB följer att den socialnämnd som har inlett en utredning, är skyldig att slutföra sin uppgift. IVO granskar mot bakgrund av detta inte denna del av ärendet.

Underlag

- Inkomna uppgifter från en journalist vid Sveriges Radio.
- Nämndens yttranden.

- Kopior på dokumentation i form av journalanteckningar, vårdplan, överväganden, utredningar och beslut.
- Kopior på e-postkorrespondens mellan fadern och företrädare för nämnden.
- Kopia på utlåtanden från läkare.
- Kopia på utlåtanden från psykologer.
- Kopia på frågemall för genomförande av familjehemsutredningar.
- Domar från förvaltningsrätten, kammarrätten.
- Tjänsteanteckning från telefonsamtal med den psykolog som först var aktuell i ärendet.
- Skrivelser från fadern och moderns mormor.
- Utdrag av adressuppgifter ur folkbokföringen för tiden för ärendets handläggning avseende en handläggare, familjehemsmammans föräldrar samt den psykolog som senare blev inkopplad i ärendet.
- Befolkningsstatistik från statistiska centralbyrån (SCB) från 2010.

Ärendets bakgrund

Av dokumentationen i ärendet samt av domar från olika rättsinstanser framgår att ärendet gäller ett idag gammalt barn som föddes i

socialtjänstlagen (2001:453), SoL, i familjehem:

Föräldrarna har sedan dess gemensam vårdnad. Barnet har varit placerat i det ursprungliga familjehemmet under hela placeringstiden

begärde fadern att barnet stegvis skulle flytta hem till honom

*Redovisning av tillsyn
Samtycke till placering*

Barnets möjlighet till boende hos fadern

Av handlingarna i ärendet framgår att i den första utredningen som inleddes och avslutades konstaterades

fick nämnden information om att faderskapet var fastställt.

Nämnden skriver i yttrandet att i samband med att faderskapet fastställdes så kontaktades fadern av nämnden. Enligt nämnden framgår det av journalen i ärendet att fadern uppgav att han ville vara delaktig i barnets liv, att han ville vara vårdnadshavare och att han ville att barnet skulle bo hos honom. Vidare framgår, enligt nämnden av dokumentationen, att faderns inställning var att

Av journalerna i ärendet går att utläsa att fadern i

I ett övervägande vid placering:

Av journalanteckningar från i

saknas uppgifter i dokumentationen om att

Vidare framgår inte av dokumentationen att

ansökte fadern om att barnet skulle flytta hem till honom. En utredning gällande detta inleddes . En utredningsplan upprättades :

Utredningsplanens frågeställning var i

Övervägande av nätverksplacering

Nämnden skriver i sitt yttrande att

Det framkommer, enligt nämnden, inte av dokumentationen *

I dokumentationen finns uppgifter om att e

Information till vårdnadshavare gällande barnet

Nämnden skriver i sitt yttrande att enligt dokumentationen i ärendet så är det i första hand-

samband med utredningar, *

har uppgifter lämnats vidare till vårdnadshavarna i samband med att utredningarna

kommunicerades. Gällande

Uppgifter från dessa har återförts
Vissa uppgifter har skickats till vårdnadshavarna
när de begärt det, I samband med att
informerats om detta skriftligt.

I journalen finns anteckningar från om att fadern vid flera
tillfällen påminner nämnden om att han vill ha information
Nämnden svarar slutligen fadern att
kan ta kontakt med om han
har frågor kring detta.

Nämndens hantering av:

I yttrandet redogör nämnden för att de
har hanterats som
information och dokumenterats i löpande journal.

Av journalerna i ärendet framgår att:

Av dokumentationen går inte att utläsa att:

Nämndens dokumentation

Nämnden redogör i sitt yttrande för att det utifrån hög arbetsbelastning hänt att handläggare blivit försenade med att skriva in anteckningar i journalen.

Av journaler framgår att uppgifter som inkommit till nämnden ett visst datum har antecknats i journal före det angivna datumet.

I journalen finns anteckningar där det inte framgår vem som skrivit anteckningen.

Den första vårdplanen är inte daterad men av den framgår att när faderskapet är fastställt ska en bedömning göras

I journalen finns en anteckning från _____ där en handläggare via e-post svarar fadern på ett e-postmeddelande. Fadern önskar i sitt e-postmeddelande att socialtjänsten skickar en dagordning för ett möte till honom. Han skriver att han vill ha den så att han kan förbereda frågor och vid behov kontrollera referensmaterial. I svaret skriver handläggaren "Får man bli lite trött..." varvid fadern svarar "Nej det får du inte...". Handläggaren svarar då att hon trodde att hon vidarebefordrade faderns meddelande till en kollega och att det var i en stressad situation som inte handlade om fadern utan ett annat ärende.

I en anteckning finns uppgifter om att handläggaren

I dokumentationen finns anteckningar där nämnden redogör för att faderns uppgifter om bland annat att enskilda tjänstemän "har en egen agenda i målet" samt att chefstjänstemän agerar i samråd med familjehemmet för att "tillförsäkra familjehemmet en stadig inkomst" faller på sin egen orimlighet och :

I de överväganden av familjehemsvården som IVO tagit del av finns återkommande inledande uppgifter om

Frågor till fadern i samband med utredningen om barnet skulle flytta hem till fadern honom

Nämnden skriver i yttrandet att det i samtal med handläggare framkommit att man använt en utredningsmall med frågeområden för

familjehemsutredningar. Utifrån den har frågorna avseende trostillhörighet och tagits upp och beskrivits. Detta utifrån att det handlade om att utreda barnets framtida uppväxtmiljö. har tagits upp och följt med i de överväganden som skrivits som en del av vårdnadshavarens situation.

Bifogad mall som IVO tagit del av har rubriken "Frågeområden för en familjehemsutredning" och innehåller utöver frågor om trostillhörighet bland annat frågor om tidigare erfarenhet av placerade barn, familjeförhållanden till exempel i fråga om ofrivillig barnlöshet, adoptionsutredningar och fertilitetsundersökningar, varför man vill bli familjehem samt hur man ser på HBT-personer.

Inhämtande av uppgifter och möjlighet till ny läkarbedömning

Nämnden skriver i sitt yttrande att utifrån att barnet är litet så har familjehemmets uppgifter bedömts som viktiga i inhämtandet av uppgifter avseende barnets mående. Familjehemmet har skött hälsokontroller och läkarkontakter och sedan förmedlat informationen från dessa till handläggare och föräldrar. Inför uppföljningar har fadern tillfrågats bland annat om barnets utveckling för att även hans uppfattning ska finnas med i de bedömningar som gjorts. Samrådsdokument har använts för att alla ska ha haft möjlighet att förbereda de uppgifter som de velat ta upp vid uppföljningar. Uppgifter har i samband med utredningar även begärts in från landstinget. Detta för att få en bredare bild av barnets mående.

Enligt nämnden så stämmer uppgiften om att fadern inte fått gehör för sin önskan om en annan läkare. Nämnden ansåg det inte möjligt att påverka landstingets val av läkare när det gällde

eftersom det var den läkaren som utförde
i länet.

I dokumentationen finns anteckningar om att fadern framfört en begäran om att den läkare som skulle undersöka barnet, i samband med utredningen gällande vård enligt LVU, skulle vara opartisk. Han framförde vidare att han ansåg att den tidigare läkaren var partisk och ville få denne utbytt mot annan läkare. Nämnden svarade fadern att det utifrån barnets behov inte ansågs vara motiverat att byta läkare.

Nämndens fortlöpande bedömningar av familjehemmets förmåga att tillgodose barnets behov

I yttrandet skriver nämnden att vården kontinuerligt övervägts under placeringstiden. Övervägandena har innefattat bedömningar av hur barnets behov tillgodosetts. Dokumentationen i ärendet styrker detta.

Arbete för att främja samarbetet mellan vårdnadshavaren och familjehemmet

Nämnden skriver i sitt yttrande att ingen specifik insats gjorts för att främja samarbetet mellan fadern och familjehemmet. Enligt yttrandet har handläggare uppgett att familjehemmet skött samarbetet med föräldrarna på egen hand och att handläggarnas bedömning var att det var tillräckligt.

I journalen framgår att 1

Önskemål om byte av handläggare, invändning om jäv samt ny psykologutredning

Enligt nämnden framförde fadern i ett önskemål om byte av handläggare. Nämnden skriver att av dokumentationen i ärendet så framgår att beslut avseende handläggarytbyte meddelades fadern i . Bedömningen var att handläggaren inte var partisk eller familjär i förhållande till familjehemmet och att handläggaren inte skulle bytas ut.

Enligt nämnden så har en bedömning gjorts vad gäller påtalad jävssituation men något formellt beslut i frågan har inte fattats. I dokumentationen finns anteckningar om att faderns uppgifter om bland annat att enskilda tjänstemän har "en egen agenda i målet" samt att "chefstjänstemän agerar i samråd med familjehemmet" utgör en del i en

I dokumentationen finns uppgifter om att fadern i påtalade en jävssituation. Nämnden svarade fadern i att om han ville driva jävsfrågan vidare fick han vända sig till IVO.

I sitt yttrande skriver nämnden att den första psykologen som hade ett uppdrag från nämnden frånsade sig det. Enligt nämnden framgår det av dokumentationen att psykologen ansåg att ärendet . Mot bakgrund av det gick förfrågan om uppdraget till en annan psykolog.

IVO har haft kontakt med den första psykologen som till IVO uppgett att dennes anledning till avhoppet var dels att ärendet blev svårt men även att denne inte fick någon respons från socialtjänstens sida. Upplevelsen var att nämnden hade fattat ett beslut om placering i familjehemmet och hade ett önskemål om att det skulle fortsätta så. Uppfattningen från psykologens sida var att familjehemmet fått information om att det var fråga om en långvarig placering. Psykologen upplevde också att "det var för mycket oprofessionellt

tyckande från vissa handläggare i ärendet och att det inte gick att få till en diskussion om ärendet med socialtjänsten”.

Nämnden skriver att : _____ var, enligt dokumentationen, att _____

Enligt nämnden var de bedömningar psykologerna gjorde i grunden inte olika men den senare psykologen var tydligare i sina bedömningar.

Under IVO:s handläggning av ärendet har uppgifter inkommit från fadern om att en av handläggarna, den senare anlidade psykologen samt _____ var bosatta i samma by vid tiden för ärendets handläggning. Uppgifter från folkbokföringen bekräftar att de nämnda personerna vid tidpunkten för ärendets handläggning var bosatta i samma by. I statistik från SCB från 2010 går att utläsa att den aktuella byn hade 127 invånare.

Skälen för beslutet

Tillämpliga bestämmelser

6 kap. 24-26 §§ kommunallagen (1991:900), KL

1-4 och 6 §§ lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU)

1 kap. 1 §, 3 kap. 5 §, 4 kap. 1 §, 6 kap. 5, 7 a och 8 §§, 10 kap. 1 §, 11 kap. 1, 1 a, 2-6 §§, 16 kap. 3 § socialtjänstlagen (2001:453), SoL

6 kap. 4 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL

4 kap. 1, 2 och 4 §§ samt 5 kap. 1 § Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2006:5) om dokumentation vid handläggning av ärenden och genomförande av insatser enligt SoL, LVU, LVM och LSS

4 kap. 9 § Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2014:5) om dokumentation i verksamhet som bedrivs med stöd av SoL, LVU, LVM och LSS

Bedömning

Samtycke till placering

Insatser inom socialtjänsten ska enligt 1 kap. 1 § SoL bygga på respekt för människors självbestämmande och integritet. Socialtjänstens insatser för den enskilde ska enligt 3 kap. 5 § SoL utformas och genomföras tillsammans med honom eller henne. En vårdplan ska enligt 11 kap. 3 § SoL upprättas och samtycke från vårdnadshavare ska

inhämtas till denna i sin helhet. Således kan placering av barn utanför hemmet enligt SoL endast ske om vårdnadshavare lämnat sitt samtycke till detta. För att ett samtycke ska vara giltigt krävs att samtycket är frivilligt avgett, det vill säga att personen till fullo förstår vad samtycket innebär och att samtycket när som helst kan tas tillbaka. När samtycket avges får det inte finnas något bakomliggande hot om åtgärd för det fall att samtycke inte lämnas.

Om samtycke till föreslagen insats inte föreligger och vården bedöms nödvändig för barnet, ska nämnden överväga om skäl för vård enligt LVU föreligger. Av 1 § LVU anges att insatser inom socialtjänsten för barn och ungdom ska göras i samförstånd med den unge och dennes vårdnadshavare enligt bestämmelserna i SoL. Insatserna ska präglas av respekt för den unges människovärde och integritet. Vidare anges att barn ska beredas vård enligt LVU om någon av situationerna i 2 eller 3 §§ LVU föreligger och det kan antas att behövlig vård inte kan ges barnet med samtycke från vårdnadshavare och i förekommande fall den unge själv. Om sådana skäl föreligger kan nämnden besluta om att enligt 4 § LVU hos förvaltningsrätten ansöka om vård enligt 2 § och eller 3 § LVU samt i de fall rättens beslut inte kan avvaktas, besluta om omedelbart omhändertagande enligt 6 § LVU.

Nämnden ska enligt 11 kap. 1 § SoL utan dröjsmål inleda utredning av vad som genom ansökan, anmälan eller på annat sätt kommit till nämndens kännedom och som kan föranleda någon åtgärd från nämndens sida. En ansökan om bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL ska avgöras genom att ett beslut fattas. Om det inte står helt klart att den enskilde endast önskar upplysningar om sin rätt till bistånd ska dennes begäran uppfattas som en framställan om bistånd och således avgöras i ett beslut (JO 2002:03 s. 218). Ett sådant beslut kan överklagas enligt 16 kap. 3 § SoL.

IVO kan av handlingarna i ärendet inte se att nämnden inledde utredning i samband med att

IVO

av handlingarna inte heller se att

vilket är ytterligare en brist.

Barnets möjlighet till boende hos fadern

Av förarbeten till ändringar i SoL (prop. 2002/03:53, s. 84) framgår att intentionen i lagstiftningen sedan länge är att barn ska återförenas med sina föräldrar när syftet med vården uppnåtts. Av tidigare förarbeten (prop. 1979/80:1, s. 501) framgår att den vård som ges utanför den unges hem ska ingå som en del i en samlad behandling med syftet att så långt som möjligt skapa förutsättningar för den unge att återknyta gemenskapen med familjen under trygga förhållanden. Socialtjänsten har ett uttalat ansvar att hjälpa föräldrarna att komma till rätta med de svårigheter som lett fram till att barnet placerats utanför hemmet. Behovet av vård och utfallet av nämndens insatser bör bestämma vårdtidens längd och placeringstiden bör därför inte fastställas från början. Det åligger nämnden att kontinuerligt följa vården så att denna inte pågår längre än vad som är nödvändigt.

Av den första vårdplanen framgår att när faderskapet var fastställt skulle en

handlingarna konstateras att faderskapet
barnet placerats i familjehem blev fastställt.

Det kan av
efter att

Vidare kan konstateras att fadern under uppgav att han ville vara delaktig i sitt barns liv och att han ville att barnet skulle bo med honom efter . Av handlingarna i ärendet kan IVO se att det finns uppgifter i dokumentationen om att hälso- och sjukvården .

Information lämnades till fadern om barnets utveckling, om vad som gällt för råd och beskrivningar utifrån barnets situation och utveckling samt om kontakterna med sjukvården utifrån vad som gällt. Fadern uttryckte då att han skulle ha

Det saknas uppgifter i dokumentationen om att nämnden

IVO:s bedömning är att nämnden snarast efter faderskapets fastställande aktivt borde bedömt faderns förmåga och vilja att ta hand om barnet. Vidare bedömer IVO också att nämnden borde ha arbetat aktivt för att barnet skulle kunna flytta hem till sin fader

Av handlingarna i ärendet framgår att

Nämnden ska, som redan nämnts ovan, enligt 11 kap. 1 § SoL utan dröjsmål inleda utredning av vad som genom ansökan, anmälan eller på annat sätt kommit till nämndens kännedom och som kan föranleda någon åtgärd från nämndens sida. Att nämnden inledde utredning först några dagar efter att inkom till nämnden anser IVO inte vara utan dröjsmål. Detta är en brist.

Övervägande av nätverksplacering

Av 6 kap. 5 § SoL framgår att när ett barn placeras ska det i första hand övervägas om barnet kan tas emot av någon anhörig eller annan närstående. Bestämmelsen innebär att socialtjänsten i varje enskilt fall ska överväga om barnet kan tas emot av någon anhörig eller annan närstående. Nämnden redogör i sitt yttrande för att något övervägande av en placering i nätverket inte skedde. I dokumentationen finns uppgifter om att

om anledningen till att barnet inte placerades i nätverket var, enligt journalen, att det tar tid att utreda familjehem och

och kunde därför inte vänta. Vidare uppgav nämnden att då faderskapet inte var fastställt fanns det inte något nätverk på den sidan att utreda.

IVO kan av handlingarna i ärendet konstatera att nämnden själv uppger att det av dokumentationen inte framgår att en placering inom nätverket

övervägts. Vidare kan IVO konstatera att det av dokumentationen framgår att en

IVO vill mot denna bakgrund erinra nämnden om att JO har uttalat att bestämmelsen i 6 kap. 5 § SoL innebär en skyldighet för nämnden att efterforska möjligheterna till närståendeplacering (JO 2001/02 s. 204). Det är således inte tillräckligt

Vidare vill IVO påtala att det faktum att en familjehemsutredning tar tid inte är skäl för att inte placera hos en närstående.

Information till vårdnadshavare gällande barnet

I 11 kap. 6 § SoL anges bland annat att den enskilde bör hållas underrättad om de journalanteckningar och andra anteckningar som förs om honom eller henne. Av 6 kap. 4 § OSL framgår att en myndighet på begäran av en enskild ska lämna uppgift ur en allmän handling som förvaras hos myndigheten om inte uppgiften är sekretessbelagd eller det skulle hindra arbetets behöriga gång. Nämnden har i sitt yttrande redogjort för att det i första hand varit familjehemmet som haft kontakt med hälso- och sjukvården för att sedan lämna informationen vidare till fadern och socialtjänsten. De som nämnden begärt in har av nämnden lämnats vidare till vårdnadshavare i samband med kommunicering av utredningar. Av handlingarna i ärendet framgår att fadern påmint nämnden om att han vill ha information om barnets sjukvårdskontakter. Fadern har fått till svar från nämnden att han som vårdnadshavare kan ta kontakt med de olika sjukvårdsinstanserna. Utifrån vad som går att utläsa av handlingarna i ärendet bedömer IVO att nämnden då fadern kontaktat nämnden för att få uppgifter om barnets sjukvårdskontakter skulle ha lämnat det till honom i den del uppgifterna inte var sekretessbelagda gentemot honom eller det skulle ha hindrat arbetets behöriga gång. Att fadern istället uppmanats att själv ta kontakt med sjukvården innebär att nämnden inte uppfyllt sin skyldighet gällande utlämnande av uppgift. Detta anser IVO är en brist. IVO anser också att nämnden borde ha hållit fadern informerad om barnets hälso- och sjukvårdskontakter även utan förfrågan från honom.

Att ansvaret för att föra informationen vidare vad gäller barnets sjukvårdskontakter vilat på familjehemmet anser IVO vidare vara otillräckligt mot bakgrund av de svårigheter som förelegat mellan familjehemmet och fadern. Vårdnadshavare måste ges tillfälle till insyn i barnets förhållanden, tillfälle att ta del i beslut som rör barnet samt få all behövlig information om barnet (JO 1994/95 s. 301). Om kontakter mellan familjehem och vårdnadshavare inte fungerar tillfredsställande

faller ansvaret på nämnden för att se till att information lämnas till vårdnadshavaren så att rättssäkerheten tillgodoses.

Nämndens hantering av

I 11 kap. 1 § SoL anges att nämnden utan dröjsmål ska inleda utredning av vad som genom ansökan, anmälan eller på annat sätt kommit till nämndens kännedom och som kan föranleda någon åtgärd av nämnden. Av 11 kap. 1 a § SoL framgår att när en anmälan enligt 1 § rör barn eller unga ska nämnden genast göra en bedömning av om barnet eller den unge är i behov av omedelbart skydd. En sådan bedömning ska dokumenteras. Beslut om att inleda eller inte inleda ska, om inte synnerliga skäl föreligger, fattas inom fjorton dagar efter det att anmälan inkommit till nämnden.

IVO kan konstatera att :

..... Nämnden har i sitt
yttrande redogjort för att uppgifterna

information och dokumenterats i löpande journal. Att nämnden inte
hanterat :
bedömer IVO vara en brist.

Nämndens dokumentation

I 11 kap. 5 § SoL anges att handläggningen av ärenden som rör enskilda samt genomförande av beslut om stödinsatser, vård och behandling ska dokumenteras. Dokumentationen ska utvisa beslut och åtgärder som vidtas i ärendet samt faktiska omständigheter och händelser av betydelse. Av 4 kap. 1 § SOSFS 2006:5 framgår att handlingar som upprättas inom socialtjänsten och som rör enskilda ska innehålla tillräckliga, väsentliga och ändamålsenliga uppgifter. I 5 kap. 1 § SOSFS 2006:5 anges att handläggningen av ett ärende ska dokumenteras fortlöpande. Detsamma framgår av 4 kap. 9 § SOSFS 2014:5 som gäller från den 1 januari 2015.

Handlingarna i ärendet visar att det, enligt nämnden, hänt att handläggare, utifrån hög arbetsbelastning har blivit försenade med att skriva in anteckningar i journalen. Vidare framgår av handlingarna att uppgifter som inkommit till nämnden ett datum har antecknats i journal

före det angivna datumet. Att dokumentationen hanterats på detta vis är enligt IVO en brist.

Av 4 kap. 2 § (SOSFS 2006:5) går att utläsa att av en handling som upprättas inom socialtjänsten och som rör en enskild ska det framgå bland annat när handlingen upprättades. IVO kan konstatera att den första vårdplanen som upprättades inte är daterad vilket är en brist.

Av 11 kap. 6 § SoL framgår att dokumentationen ska utformas med respekt för den enskildes integritet. I 4 kap. 4 § SOSFS 2006:5 framgår att handlingar som upprättas inom socialtjänsten och som rör enskilda inte får innehålla ovidkommande värdeomdömen av allmänt nedsättande eller kränkande karaktär.

I en anteckning finns uppgifter om att handläggaren

I dokumentationen finns anteckningar där nämnden redogör för att faderns uppgifter om bland annat att enskilda tjänstemän "har en egen agenda i målet" samt att cheftjänstemän agerar i samråd med familjehemmet för att "tillförsäkra familjehemmet en stadig inkomst" faller på sin egen orimlighet och utgör en del i

Sammantaget anser IVO att ovanstående är exempel på uppgifter som återfinns i dokumentationen som inte är utformade med respekt för de enskilda och som till vissa delar även innehåller ovidkommande värdeomdömen av nedsättande karaktär.

Frågor till fadern i samband med utredningen om barnet skulle flytta hem till fadern honom

I 11 kap. 2 § SoL anges att vid en utredning av om socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd ska utredningen bedrivas så att inte någon onödigt utsätts för skada eller olägenhet. Utredningen ska inte göras mer omfattande än vad som är motiverat av omständigheterna i ärendet. Vad gäller de frågor som ställts till fadern i

samband med utredningen av om barnet skulle flytta hem till fadern skriver nämnden i yttrandet att det i samtal med handläggare framkommit att man använt en utredningsmall med frågeområden för familjehemsutredningar. Utifrån den har frågorna avseende trostillhörighet och upp och beskrivits. Detta utifrån att det handlade om att utreda barnets framtida uppväxtmiljö. Bifogad mall som IVO tagit del av har rubriken "Frågeområden för en familjehemsutredning" och innehåller utöver frågor om trostillhörighet bland annat frågor om tidigare erfarenhet av placerade barn, familjeförhållanden till exempel i fråga om ofrivillig barnlöshet, adoptionsutredningar och fertilitetsundersökningar, varför man vill bli familjehem samt hur man ser på HBT-personer.

IVO anser att det vare sig är motiverat eller lämpligt att använda en mall för familjehemsutredningar i samband med utredningen av om barnet skulle flytta hem till sin pappa. IVO anser därför att det kan ifrågasättas om nämnden i detta fall uppfyllt kraven på hur en utredning ska bedrivas.

Inhämtande av uppgifter och möjlighet till ny läkarbedömning

Av förarbetet till socialtjänstlagen (prop. 1979/80:1, s. 562) framgår att en utredning ska ges den omfattningen att den kan leda till ett sakligt och korrekt beslut. Nämnden skriver i sitt yttrande att utifrån att barnet är litet så har familjehemmets uppgifter bedömts som viktiga i inhämtandet av uppgifter avseende barnets mående. Familjehemmet har skött hälsokontroller och läkarkontakter och sedan förmedlat informationen från dessa till handläggare och föräldrar. Inför uppföljningar har fadern tillfrågats bland annat om barnets utveckling för att även hans uppfattning ska finnas med i de bedömningar som gjorts. Samrådsdokument har använts för att alla ska ha haft möjlighet att förbereda de uppgifter som de velat ta upp vid uppföljningar. Uppgifter har i samband med utredningar även begärts in från landstinget. Detta för att få en bredare bild av barnets mående. Enligt nämnden så stämmer uppgiften om att fadern inte fått gehör för sin önskan om en annan läkare. Nämnden ansåg det inte möjligt att påverka landstingets val av läkare när det gällde eftersom det var den läkaren som utförde i länet.

I dokumentationen finns anteckningar om att fadern framfört en begäran om att den läkare som skulle undersöka barnet, i samband med utredningen gällande vård enligt LVU, skulle vara opårtisk. Han framförde vidare att han ansåg att den tidigare läkaren var partisk och ville få denne utbytt mot annan läkare. Nämnden svarar fadern att det utifrån barnets behov inte ansågs vara motiverat att byta läkare.

IVO konstaterar att uppgifter om barnets mående till stor del härrör från familjehemmet samt att uppgifter om barnets hälsotillstånd kommer från en läkare trots önskemål från fadern om fler bedömningar. Vidare konstaterar IVO att uppgifter om barnets hälsotillstånd till stor del är andrahandsuppgifter där familjehemmet har redogjort för bedömningar från exempelvis hälso- och sjukvården. IVO kan inte ta ställning till om nämnden inhämtat tillräckligt med uppgifter för att få ett sakligt och väl underbyggt underlag gällande barnets mående men vill erinra nämnden om vikten av att inhämta information från flera olika källor för att få en objektiv bild av ett barns mående. Därutöver har IVO inget att invända mot att nämnden för använt den läkare som landstinget anvisat.

Nämndens fortlöpande bedömningar av familjehemets förmåga att tillgodose barnets behov

Av 6 kap. 8 § SoL framgår att socialnämnden minst en gång var sjätte månad ska överväga om vården fortfarande behövs. I yttrandet skriver nämnden att vården kontinuerligt övervägts under placeringstiden. Övervägandena har innefattat bedömningar av hur barnets behov tillgodosetts.

Dokumentationen i ärendet visar att familjehemsplaceringen återkommande övervägts under placeringstiden.

IVO konstaterar att nämnden följt gällande lagstiftning vad gäller att vården ska övervägas minst var sjätte månad.

Arbete för att främja samarbetet mellan vårdnadshavaren och familjehemmet

Enligt 6 kap. 7 a § SoL ska socialnämnden i fråga om de barn som vårdas i bland annat familjehem lämna dem som vårdar barnen råd, stöd och annan hjälp de behöver. JO har understrukit betydelsen av att socialtjänsten uppmärksammar och hanterar slitningar mellan biologiska föräldrar och familjehemsföräldrar. Enligt JO kan konkreta stödåtgärder ibland behövas för att överbrygga motsättningar och underlätta kontakten mellan föräldrar och barn (JO 1994/1995, s. 301). Nämnden skriver i sitt yttrande att ingen specifik insats gjorts för att främja samarbetet mellan fadern och familjehemmet. Enligt yttrandet har handläggare uppgett att familjehemmet skött samarbetet med föräldrarna på egen hand och att handläggarnas bedömning var att det var tillräckligt. Av handlingarna i ärendet kan IVO konstatera

IVO:s bedömning är att nämnden inte i tillräcklig utsträckning arbetat för att främja

samarbetet mellan vårdnadshavaren och familjehemmet eftersom det påtalats samarbetssvårigheter, vilket är brist.

Önskemål om byte av handläggare, invändning om jäv samt ny psykologutredning

Enligt 10 kap. 1 § SoL gäller för socialnämnd vad som är föreskrivet för nämnder i kommunallagen (KL). Frågor om jäv ska således handläggas enligt bestämmelserna i 6 kap. 24-26 §§ KL. I regel innebär ett konstaterat jäv att den jävige inte längre befattar sig med ärendet. Därmed behöver inte nämnden fatta ett formellt beslut i jävsfrågan. Då den situation uppkommer att den som utpekats som jävig inte anser sig vara jävig ska nämnden avgöra frågan genom ett formellt beslut. Detta ska ske oavsett vem som väckt frågan och på vilket stadium i ärendehantering som frågan aktualiseras. Ett beslut i en jävsfråga får överklagas endast i samband med överklagandet av det beslut varigenom nämnden avgör ärendet. Klaganden har framfört att jäv förelegat vilket framfördes till nämnden. I dokumentationen finns uppgifter om att fadern i : påtalar en jävssituation. Nämnden svarar fadern i att om han vill driva jävsfrågan vidare får han vända sig till IVO.

Enligt nämnden så har en bedömning gjorts vad gäller påtalad jävssituation men något formellt beslut i frågan har inte fattats. IVO uttalar sig inte angående om jäv förelåg eller inte. Däremot kan konstateras att nämnden gjorde en bedömning att något jäv inte förelåg men något formellt beslut fattades inte i frågan. Att ett formellt beslut inte fattades i jävsfrågan vid den aktuella tidpunkten är en brist. Att fadern hänvisades till IVO i denna fråga anser IVO vara anmärkningsvärt.

I sitt yttrande skriver nämnden att den första psykologen som hade ett uppdrag från nämnden frånsade sig det. Enligt nämnden framgår det av dokumentationen att psykologen ansåg att ärendet blev . Mot bakgrund av det gick förfrågan om uppdraget till en annan psykolog.

Av uppgifter som den första psykologen lämnat till IVO framgår att dennes uppfattning till avhoppet var dels att ärendet : men även att denne inte fick någon respons från socialtjänstens sida. Upplevelsen var att nämnden hade fattat ett beslut om placering i familjehemmet och hade ett önskemål om att det skulle fortsätta så. Uppfattningen från psykologens sida var att familjehemmet fått information om att det var fråga om en långvarig placering. Psykologen uppfattade också att "det var för mycket oprofessionellt tyckande från vissa handläggare i ärendet och att det inte gick att få till en diskussion om ärendet med socialtjänsten".

Nämnden skriver att t med uppdraget var, enligt dokumentationen, att

. Enligt nämnden var de bedömningar psykologerna gjorde i grunden inte olika men den senare psykologen var tydligare i sina bedömningar.

IVO tar inte ställning till de olika utlåtandena som utfärdats. Dock vill IVO kommentera det faktum att en av handläggarna, den senare psykologen samt vid tiden för ärendets handläggning, enligt folkbokföringen, var bosatta i samma by med cirka 130 invånare. IVO har förståelse för att man på en liten ort kan ha kännedom om varandra och att det i små kommuner därför kan vara svårt att alltid hitta handläggare som inte har någon kännedom om den enskilde. Emellertid kan IVO även ha förståelse för att det från utomstående kan ifrågasättas om nämnden i sin handläggning varit objektiv i sina bedömningar mot bakgrund av grannskapet. Även om nämnden själv inte tror att objektiviteten i handläggningen påverkas av förhållandena är det viktigt att ha förståelse för att utomstående kan uppfatta det så. Det är därför viktigt att undanröja orsaker till att myndighetsutövningen kan uppfattas som partisk då det är en viktig rättssäkerhetsfråga.

Beslut i detta ärende har fattats av enhetschefen Annika Algeblad. I den slutliga handläggningen har inspektörerna Carolin Persson, Anna Hugelius och Tove Hedåberg deltagit. Inspektören Åsa Lejon Konnman har varit föredragande.

För Inspektionen för vård och omsorg

Annika Algeblad

Åsa Lejon Konnman